

YTTRANDE

Dnr RA 04-2010/4254

Datum

2010-12-15

Regeringskansliet
Integrations- och
jämsällldhetsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55)

Sammanfattning av Riksarkivets synpunkter

- Riksarkivet är positivt till inrättande av en nationell institution för samordning av frågor rörande romsk kultur och kulturarv med sammansättning/representation enligt principen om minoriteternas delaktighet och egenmakt.
- Riksarkivet har inget att invända mot att statligt stöd till regionala romska kulturinstitutioner (kulturcentra) ska utgå. Detta bör dock ske i enlighet med den nya samverkansmodellen för statens bidragsgivning till regional kulturverksamhet.
- Riksarkivet är positivt till att den romska kulturens och historiens synlighet ska främjas genom minnestavlor, statyer etc. Någon parallell med romadagen som föreslagen allmän flaggdag finns dock inte i "Förordning om allmänna flaggdagar" (SFS 1982:270).
- Riksarkivet anser inte att en förnyad diskussion om minoriteternas arkivfrågor bör ske med utgångspunkt från Arkivutredningens (SOU 2002:78) förslag. Både de tekniska och organisatoriska förutsättningarna har förändrats sedan dess. Den stora utmaningen är att göra källorna till den romska historien och kulturen kända och sätta in dem i sammanhang i form av t.ex. arkivguider så att de kan användas för forskning, undervisning och som inspirationskälla för medialt, litterärt och konstnärligt skapande.
- Riksarkivet har lång erfarenhet av arbete med den romska minoritetens kulturarvsfrågor och ser positivt på en fortsatt dialog om att vidareutveckla detta genom samarbete med den föreslagna nationella romska kulturinstitutionen och andra centrala och regionala kulturmyndigheter/institutioner.

Regeringskansliet
Integrations- och jämställdhetsdepartementet
Stockholm

2010-12-15

Dnr RA 04-2010/4254

Avgränsning

Riksarkivet begränsar sitt svar till synpunkter på de frågor som hänger samman med förslag rörande romsk kultur och romskt kulturarv.

Synpunkter på de aktuella förslagen

Förslag till inrättande av en statlig nämnd för romsk kultur

Riksarkivet är positivt till tanken att med statligt stöd inrätta en nationell institution för frågor rörande romsk kultur och romskt kulturarv med sammansättning/representation enligt principen om minoriteternas delaktighet och egenmakt.

En sådan institution bör ansvara för den nationella samordningen och bevakningen av romska kulturfrågor genom samverkan med bl.a. de regionala romska kulturcentra och de nationella kulturinstitutionerna samt utbildningsväsendet.

Institutionsformen, representationen, verksamheten och finansieringen bör utredas vidare.

Statligt stöd till regionala kulturcentra

Riksarkivet har inget att invända mot att statligt stöd till regionala romska kulturinstitutioner (kulturcentra) ska utgå. Förslaget att Kulturrådet ska dela ut ett statligt basbidrag direkt till dessa institutioner strider dock mot den nya samverkansmodellens principer för statens bidragsgivning till regional kulturverksamhet. Riksarkivet anser att den nya modellen bör tillämpas även i detta fall särskilt med tanke på att de lokala/regionala behoven och förutsättningarna varierar avsevärt. Den föreslagna nationella institutionen för romska kulturfrågor skulle kunna bevaka att berörda regioner tar sitt ansvar för främjandet av romsk kultur.

Romsk synlighet

Riksarkivet delar utredningens syn på behovet av insatser för att synliggöra romsk kultur och historia som en del av Sveriges kulturarv exempelvis genom minnestavlor och monument. Riksarkivet stödjer förslaget att undersöka förutsättningarna för att en staty över författaren och medborgarkämpen Katarina Taikon ska resas.

Beträffande förslaget om att göra den internationella romadagen den 8 april till allmän flaggdag har Riksarkivet konstaterat att det inte förekommer någon parallell med någon av de nu gällande allmänna flaggdagarna i "Förordning om allmänna flaggdagar" (SFS 1982:270).

Regeringskansliet
Integrations- och jämställdhetsdepartementet
Stockholm

2010-12-15

Dnr RA 04-2010/4254

Arkivmyndighet för de nationella minoritetsspråken

Utredningen föreslår att Arkivutredningens (SOU 2002:78) förslag om att för varje nationellt minoritetsspråk utse en arkivinstitution (arkivmyndighet) med särskilt ansvar för bevarande av dokument på respektive minoritetsspråk, bör tas upp till förnyat övervägande.

Riksarkivet anser inte att en förnyad diskussion om minoriteternas arkivfrågor bör ske med utgångspunkt från Arkivutredningens förslag. Både de tekniska och organisatoriska förutsättningarna har förändrats sedan dess. Riksarkivet och landsarkiven är en myndighet nu. Möjligheten till digitalt tillgängliggörande av arkivmaterial och sökmedel har utvecklats avsevärt sedan Arkivutredningen lade sitt förslag. Att samla in och bevara dokumentation av ett visst slag hos en och samma institution har därmed fått mindre betydelse. Tilläggas bör att enligt proveniensprincipen som utgör en grundregel för svenskt arkivväsende bör originaldokument inte ryckas ut ur det sammanhang som de har tillkommit i. Handlingar på minoritetsspråk eller dokument som rör minoriteter – både som individer och kollektiv – finns i olika myndigheters arkiv och i privata samlingar vilka till största delen förvaras hos våra offentliga arkivinstitutioner. Den stora utmaningen är att göra dem kända och sätta in dem i sammanhang t.ex. i form av arkivguider, så att de kan på ett mer målinriktat sätt användas för forskning och undervisning samt som inspirationskälla för medialt, litterärt och konstnärligt skapande.

Riksarkivets samarbete rörande det romska kulturarvet

Riksarkivet har sedan 1990-talet arbetat aktivt för att minoriteternas egna ”röster”, m.a.o. arkiv som har skapats av minoriteterna själva ska spåras och bevaras för framtiden. I vårt bestånd finns således unika minoritetsarkiv, exempelvis Stockholms Finska Zigenarförenings arkiv, Rosa Taikons samling och en deposition från Romskt Kulturcentrum i Stockholm i form av ett handskrivet häfte, en finsk-romsk ordbok från sent 1800-tal.

Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv har under flera år bistått Romskt Kulturcentrum i Stockholm ekonomiskt och fungerat som rådgivare rörande uppbyggnaden av det egna arkivet och vid genomförande av den hittills mest heltäckande enkätundersökningen om romskt kulturarv i Sverige. Den resulterade i rapporten ”Efterlyst: det romska kulturarvet” som återopas även i detta betänkande.

Vidare har flera personer från Romskt Kulturcentrum i Stockholm genomgått en grundutbildning i arkivhantering i Riksarkivets regi. Representanter från nämnda institution har även bjudits in till Riksarkivet för att hålla föredrag om romsk kultur, historia och språk.

Riksarkivet har således en längre erfarenhet av arbete med den romska minoritetens kulturarvsfrågor och ser positivt på en fortsatt dialog om att vidareutveckla det genom

Regeringskansliet
Integrations- och jämställdhetsdepartementet
Stockholm

2010-12-15

Dnr RA 04-2010/4254

samarbete exempelvis med den föreslagna nationella romska kulturinstitutionen och andra centrala och regionala kulturmyndigheter/institutioner.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarien Björn Jordell. Närvarande vid ärendets slutliga beredning har också varit förste arkivarie Katalin Gere (föredragande).

Björn Jordell

Katalin Gere

Kopia till: Kulturdepartementet.